

JANUAR 2013
KKR MIDTJYLLAND, REGION MIDTJYLLAND OG
BESKÆFTIGELSESEKONOMI MIDTJYLLAND

BEHOVET FOR VELFÆRDS- UDDANNEDE I MIDTJYLLAND

PIXI-RAPPORT

INDHOLD

1	Indledning	1
2	Overordnede konklusioner	2
3	Social- og sundhedsområdet	4
3.1	Bioanalytikere	4
3.2	Ergoterapeuter	4
3.3	Ernærings- og sundhedsuddannede	5
3.4	Fysioterapeuter	6
3.5	Jordemødre	6
3.6	Radiografer	7
3.7	Social- og sundhedshjælpere	7
3.8	Social- og sundhedsassistenter	8
3.9	Socialrådgivere	8
3.10	Sygeplejersker	9
4	Pædagog- og lærerområdet	10
4.1	Folkeskolelærere	10
4.2	Pædagoger	11
4.3	Pædagogiske assistenter	12

1 Indledning

KKR Midtjylland, Region Midtjylland og Beskæftigelsesregion Midtjylland har i samarbejde med VIA UC, SOSU-skolerne, FTF og LO fået udarbejdet en analyse af behovet for velfærdsuddannede frem til 2022. Analysen er gennemført i anden halvdel af 2012.

Formålet med analysen er at give et indblik i, hvordan udbuddet af og efterspørgslen efter velfærdsuddannede i Region Midtjylland vil udvikle sig i perioden frem til 2022. Resultaterne skal bidrage til planlægningen af velfærdsuddannelserne i regionen og dermed til, at de offentlige arbejdsgivere på velfærdsområderne kan få den arbejdskraft og de kompetencer, de har brug for fremover, og til at undgå, at der uddannes folk til områder, hvor jobudsigterne er ringe.

Det er svært at spå om fremtiden. Det gælder ikke mindst på velfærdsområdet, som i disse år undergår store forandringer blandt andet som følge af den demografiske og teknologiske udvikling og de økonomiske rammevilkår. Det er derfor vigtigt, at se analysens resultater, som det de er. Der er ikke tale om endegyldige sandheder, men om tekniske fremskrivninger, der har til formål at kortlægge, hvordan behovet for arbejdskraft vil udvikle sig under forskellige antagelser om "hvad nu hvis...". "Hvad nu hvis"-antagelserne har i praksis taget form af fem scenarier for udviklingen i efterspørgslen efter velfærdsuddannede i Midtjylland.

De fem scenarier

- > **Behovsscenalet** antager, at udviklingen i efterspørgslen efter den enkelte faggruppe vil følge udviklingen i antallet af personer i den relevante brugergruppe. For folkeskolelærere vil det sige udviklingen i antallet af børn i alderen 7-15 år¹.
- > **Nulvækstscenalet** antager, at udviklingen i efterspørgslen efter den enkelte faggruppe vil svare til efterspørgslen, som den tegner sig i dag, og dermed til det aktuelle antal af arbejdspladser inden for den enkelte faggruppe i Midtjylland.
- > **Branchescenalet** antager, at udviklingen i efterspørgslen efter den enkelte faggruppe vil følge den forventede udvikling i antallet af arbejdspladser inden for den mest relevante branche. For folkeskolelærere vil det f.eks. sige udviklingen i antallet af arbejdspladser inden for branchen undervisning.
- > **Uddannelsesscenalet** antager, at efterspørgslen efter den enkelte faggruppe vil følge den forventede udvikling i antallet af arbejdspladser inden for den tilsvarende, overordnede uddannelsesgruppe. For sygeplejersker vil det f.eks. sige antallet af arbejdspladser besat af personer med en mellemlang videregående sundhedsuddannelse i Midtjylland.
- > **Et alternativt scenarie**, udarbejdet for de fleste faggrupper, som tager højde for nogle af de eksterne faktorer, som ikke fanges af de fire grundlæggende scenarier. De alternative scenarier er fastlagt af den styregruppe, som har været tilknyttet analysen og som har bestået af repræsentanter for både uddannelsesinstitutionerne, arbejdsgiverne og arbejdstagerne.

¹ For jordemødre vil det sige udviklingen i antallet af 0-årige. For de øvrige faggrupper inden for sundhedsområdet vil det sige udviklingen i befolkningens gennemsnitsalder. For pædagoger og pædagogiske assistenter fremskrives 2/3 af udviklingen på grundlag af udviklingen i antallet af børn under 7 år, mens 1/3 fremskrives på grundlag af en fremskrivning af antallet udviklingshæmmede. For socialrådgivere antages efterspørgslen at følge væksten i antallet af erhvervsaktive.

Denne pixi-rapport præsenterer hovedkonklusionerne af analysen, mens hovedrapporten indeholder flere detaljer om baggrund, metode og resultater.

2 Overordnede konklusioner

Udsigt til overskud af arbejdskraft for mange faggrupper

Som det fremgår af tabellen nedenfor, tyder resultaterne af fremskrivningerne på, at der på en lang række områder i de kommende år vil blive uddannet flere, end der er brug for blandt en del af de faggrupper, der er undersøgt. Det gælder for såvel social- og sundhedsområdet som pædagog - og folkeskolelærerområdet.

Tabel 2.1 De overordnede resultater af fremskrivningerne. (Den mørke orange farve angiver den rekrutteringssituation, som der er flest scenarier, der peger på)

	Mangel	Rekrutteringsproblemer ^A	Overskud
Bioanalytikere		Branchescenariet	De tre øvrige scenarier
Ergoterapeuter			Alle scenarierne
Ernæring og sundhed			Alle scenarierne
Fysioterapeuter			Alle scenarierne
Jordemødre	Branchescenariet	Behovs- og udd.scenariet	Nulvækstscenariet
Radiografer	Branche- og udd.scenariet	Behovs-, alternativ- og nulvækstscenariet	
SOSU-hjælpere	Branchescenariet		De fire øvrige scenarier
SOSU-assistentter			Alle scenarierne
Socialrådgivere	Udd.scenariet	Alternativscenariet	De tre øvrige scenarier
Sygeplejersker	Branche- og udd. scenariet		De tre øvrige scenarier
Folkeskolelærere	Nulvækstscenariet	Behovsscenarioet	Branche- og udd.scenariet
Pædagoger	Alternativscenariet		De tre øvrige scenarier
Pædagogiske assistenter			Alle scenarierne

A: Rekrutteringsproblemer defineres her som den situation, hvor overskuddet er mindre end 5 % af det samlede udbud af faggruppen.

Faggrupper med forventet overskud af arbejdskraft

Det forventede overskud af arbejdskraft skal bl.a. ses i lyset af, at tilgangen til flertallet af uddannelserne har været stigende i de senere år. Det betyder alt andet lige, at antallet af nyuddannede vil stige i de kommende år. Da tilbagetrækningsreformen samtidig vil betyde, at flere bliver længere tid på arbejdsmarkedet, vil det samlede udbud af arbejdskraft stige.

Efterspørgslen efter arbejdskraft forventes også at stige, men ikke i samme grad som udbuddet for en række faggrupper. Det betyder, at selvom der bliver et øget behov inden for en specifik faggruppe i de kommende ti år, vil det ikke nødvendigvis give anledning til rekrutteringsvanskeligheder eller mangel på arbejdskraft.

Faggrupper med risiko for rekrutteringsvanskeligheder eller mangel

Der er enkelte faggrupper, hvor fremskrivningerne tyder på, at der vil kunne opstå rekrutteringsvanskeligheder og/eller situationer med mangel på arbejdskraft i hele eller dele af den belyste periode. I nogle tilfælde peger et enkelt scenarie på en sådan tendens, mens det for andre faggrupper gælder to eller flere scenarier.

De faggrupper, hvor et enkelt scenarie peger på risiko for mangel eller rekrutteringsvanskeligheder, er bioanalytikere, social- og sundhedshjælpere og pædagoger. Blandt disse gælder risikoen hele analyseperioden for pædagoger, mens den for bioanalytikernes og social- og sundhedshjælpernes vedkommende er størst i slutningen af perioden.

For radiografernes og jordmødrenes vedkommende peger henholdsvis alle eller tre ud af fire af de belyste scenarier på, at der vil opstå enten rekrutteringsvanskeligheder eller mangel på arbejdskraft, mens det kun gælder to af scenarierne for sygeplejerskernes, socialrådgivernes og folkeskolelærernes vedkommende.

Effekten af konkrete tiltag

Analysen beregner også effekten af en række mulige tiltag for at reducere manglen på arbejdskraft inden for de faggrupper, hvor der er risiko for dette. Det drejer sig om følgende tiltag:

- › Øget tilgang til uddannelsen med 25 % i forhold til tilgangen i 2011
- › Tilbagekruttering af 25 % af de personer, der har forladt faget
- › Reduktion af sygefraværet i faggruppen med 25 %
- › Reduktion af omfanget af deltidsarbejde med 25 %.

Analysen tager ikke stilling til, om det vil være muligt at implementere de enkelte tiltag i praksis, men udelukkende hvilken effekt det vil have, hvis det er muligt.

Beregningerne viser, at tiltagene vil have forskellig effekt på manglen på arbejdskraft i de forskellige faggrupper, dog vil øget tilgang til uddannelserne generelt have en stor effekt. For jordemødre, sygeplejersker og social- og sundhedshjælpere vil en reduktion af deltidsarbejdet også have en stor effekt, og for sygeplejersker ser det også ud til, at en reduktion af omfanget af sygefravær vil have en mærkbar effekt.

Alle fire tiltag vil kunne anvendes til at afhjælpe en eventuel situation med mangel på folkeskolelærere.

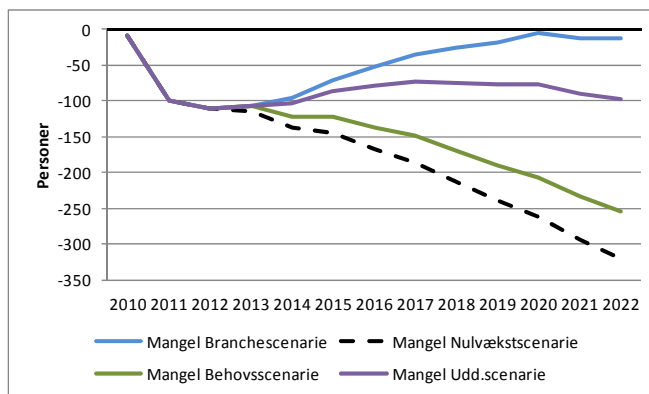
3 Social- og sundhedsområdet

Dette afsnit opsummerer resultaterne for de faggrupper, der er analyseret inden for social- og sundhedsområdet.

3.1 Bioanalytikere

For bioanalytikere tyder fremskrivningen på, at der bliver overskud af arbejdskraft. Både udbuddet af bioanalytikere og efterspørgslen forventes at vokse, men det ser ud til, at udbuddet i hele perioden vil være større end efterspørgslen. Resultaterne er dog ikke helt entydige, idet et af scenarierne tyder på, at der kan opstå rekrutteringsproblemer sidst i perioden. Fremskrivningen viser også, at overskuddet primært vil forekomme i Østjylland, mens der omvendt er risiko for, at der kan opstå mangel på bioanalytikere i Vestjylland.

Figur 3-1 Bioanalytikere - Mangel på arbejdskraft. (Negative tal = overskud af arbejdskraft. 0-punktet angiver, at der er balance mellem udbud og efterspørgsel).

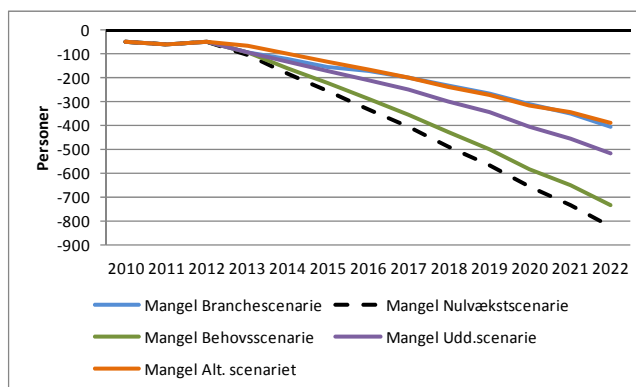

3.2 Ergoterapeuter

Der ser ud til at blive overskud af ergoterapeuter. Det skyldes først og fremmest, at det samlede udbud af ergoterapeuter forventes at vokse mere end efterspørgslen, hvis det aktuelle (2011) og relativt høje niveau for tilgangen til uddannelsen opretholdes. Dog vil der kunne opstå rekrutteringsproblemer i starten af perioden i Vestjylland.

I det alternative scenarie antages, at den fremtidige efterspørgsel efter ergoterapeuter følger trenden i udviklingen i antallet af arbejdspladser fra 2008 til 2012.

Figur 3-2. Ergoterapeuter - Mangel på arbejdskraft. (Negative tal = overskud af arbejdskraft. 0-punktet angiver, at der er balance mellem udbud og efterspørgsel).

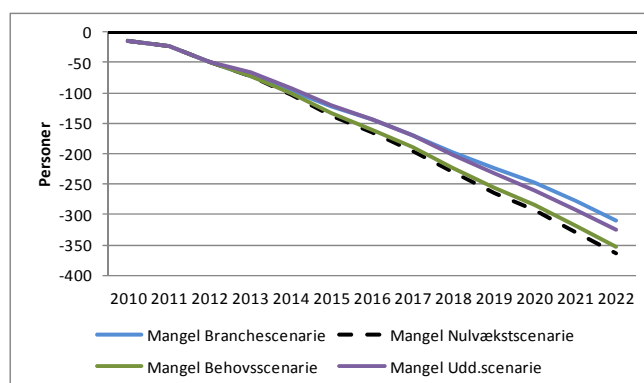

3.3 Ernærings- og sundhedsuddannede

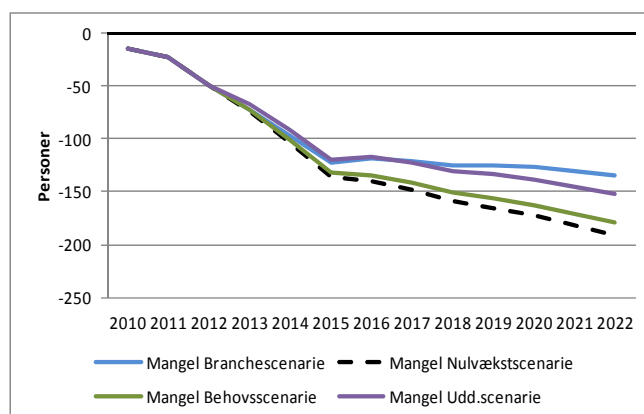
Der ser ud til at blive **overskud** af ernærings- og sundhedsuddannede, selv hvis der sker en halvering af tilgangen til uddannelsen. Baggrunden er, at udbuddet af uddannede forventes at vokse betydeligt i de kommende år. Da der samtidig kun forventes en beskedent stigning i efterspørgslen, vil udbuddet blive større end efterspørgslen.

I det alternative scenarie antages, at tilgangen til uddannelsen halveres.

Figur 3-3. *Ernæring og sundhed - Mangel på arbejdskraft i det grundlæggende udbudsscenarie, hvor tilgangen til uddannelsen antages at svare til tilgangen i 2011. (Negative tal = overskud af arbejdskraft. 0-punktet angiver, at der er balance mellem udbud og efterspørgsel).*

Figur 3-4. *Ernæring og sundhed - Mangel på arbejdskraft under alternativscenariet, dvs. under forudsætning af, at tilgangen halveres fra 2012. (Negative tal = overskud af arbejdskraft).*

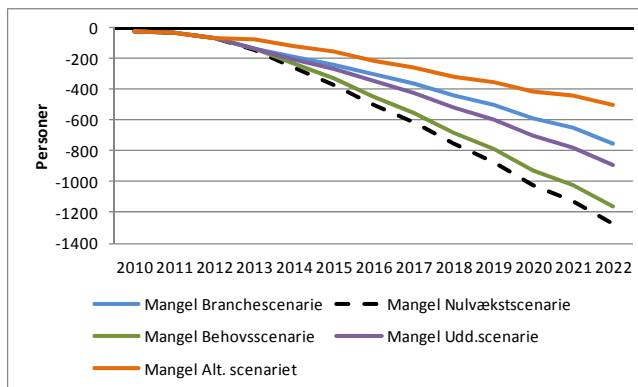

3.4 Fysioterapeuter

Også for fysioterapeuter ser der ud til at blive **overskud** af arbejdskraft i løbet af fremskrivningsperioden. Både udbuddet af fysioterapeuter og efterspørgslen forventes at vokse, men stigningen i udbuddet forventes også i dette tilfælde at være større end stigningen i efterspørgslen. Den fremskrevne udvikling skal ses i lyset af en betydelig tilgang til uddannelsen i de senere år. Overskuddet fysioterapeuter vil være større i Østjylland end i Vestjylland

I det alternative scenarie antages den fremtidige efterspørgsel efter fysioterapeuter at følge trenden i udviklingen i antallet af arbejdspladser fra 2008 til 2012.

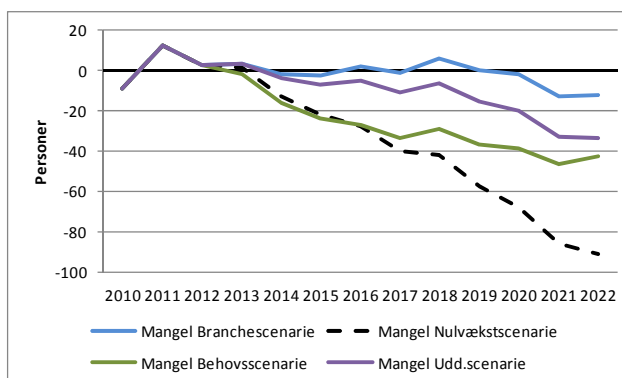
Figur 3-5. Fysioterapeuter - Mangel på arbejdskraft. (Negative tal = overskud af arbejdskraft. 0-punktet angiver, at der er balance mellem udbud og efterspørgsel).

3.5 Jordemødre

For jordemødre er der risiko for at der kan opstå **rekrutteringsproblemer eller direkte mangel**. To af de analyserede scenarier peger på, at der kan opstå rekrutteringsproblemer i en del af perioden. Blandt de tiltag, der er analyseret, vil specielt øget tilgang til uddannelserne og en reduktion af omfanget af deltidsarbejde have stor effekt. Alle de analyserede tiltag vil dog kunne afhjælpe risikoen for mangel på jordemødre, hvis de gennemføres i fuldt omfang.

Figur 3-6. Jordemødre - Mangel på arbejdskraft. (Negative tal = overskud af arbejdskraft. 0-punktet angiver, at der er balance mellem udbud og efterspørgsel).

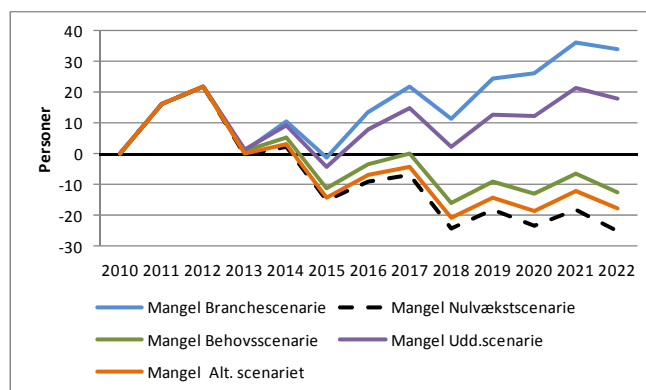

3.6 Radiografer

Der er udsigt til **rekrutteringsproblemer eller direkte mangel** på radiografer. To af de analyserede scenarier peger på direkte mangel på radiografer i en del af eller hele perioden. Tre af de analyserede scenarier peger på, at der kan opstå rekrutteringsproblemer, idet overskuddet af radiografer er mindre end 5 % af det samlede udbud af radiografer. Blandt de analyserede tiltag vurderes specielt en øget tilgang til uddannelserne at have stor effekt.

I det alternative scenarie antages efterspørgslen at stige med den procentvise vækst i antallet af 80+-årige vægtet med de 80+-åriges andel af sundhedsudgifterne.

Figur 3-7. Radiografer - Mangel på arbejdskraft. (Negative tal = overskud af arbejdskraft. 0-punktet angiver, at der er balance mellem udbud og efterspørgsel).

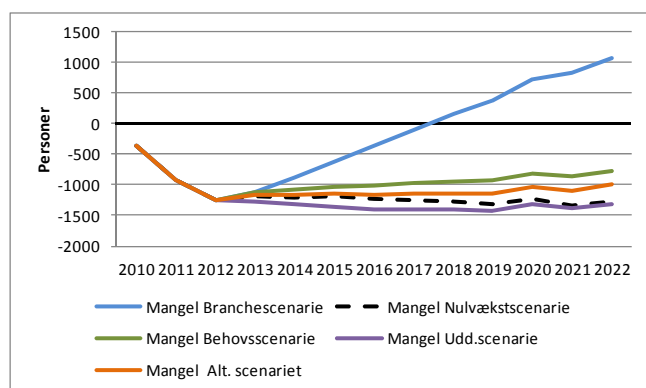
3.7 Social- og sundhedshjælpere

Der ser ud til at blive **overskud** af social- og sundhedshjælpere i hele perioden. Resultaterne er dog ikke helt entydige, idet et af scenarierne peger på mangel fra omkring 2017-2018 (branchescenariet).

Situationen med direkte mangel på arbejdskraft forventes at kunne opstå tidligere i Vestjylland end i Østjylland. Blandt de analyserede tiltag til afhjælpning af risikoen for mangel på arbejdskraft vurderes specielt en øget tilgang til uddannelserne og en reduktion af omfanget af deltidsarbejde at have stor effekt.

I det alternative scenarie antages efterspørgslen at stige med den procentvise vækst i antallet af 80+-årige vægtet med de 80+-åriges andel af sundhedsudgifterne.

Figur 3-8. Social- og sundhedshjælpere - Mangel på arbejdskraft. (Negative tal = overskud af arbejdskraft. 0-punktet angiver, at der er balance mellem udbud og efterspørgsel).

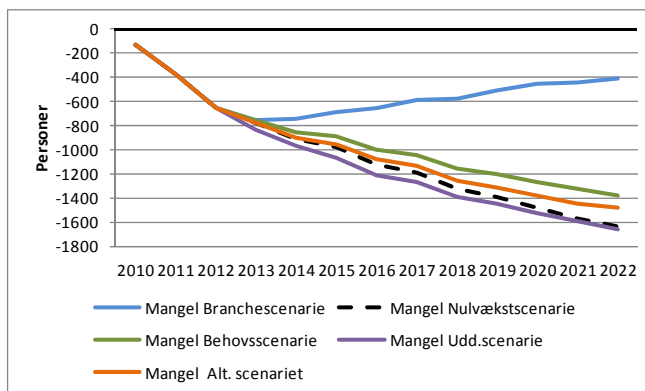

3.8 Social- og sundhedsassistenter

Der ser ud til at blive **overskud** af social- og sundhedsassistenter i hele fremskrivningsperioden. Dog kan der forekomme rekrutteringsproblemer i Vestjylland mod slutningen af perioden, hvis efterspørgslen følger udviklingen i det samlede antal arbejdspladser inden for sundhedsbranchen i Vestjylland (branchescenariet). Størstedelen af scenarierne forventer en stigning i efterspørgslen efter social- og sundhedsassistenter, men også her forventes det, at udbuddet vil overstige efterspørgslen i hele perioden.

I det alternative scenarie antages efterspørgslen at stige med den procentvise vækst i antallet af 80+-årige vægtet med de 80+-åriges andel af sundhedsudgifterne.

Figur 3-9. Social- og sundhedshjælpere - Mangel på arbejdskraft. (Negative tal = overskud af arbejdskraft. 0-punktet angiver, at der er balance mellem udbud og efterspørgsel).

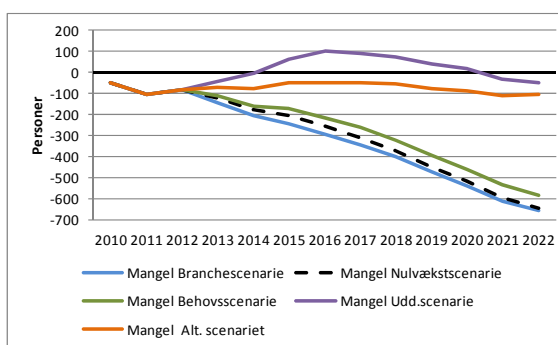

3.9 Socialrådgivere

Analysen af efterspørgslen efter socialrådgivere giver et billede af to mulige udviklingstendenser. To af scenarierne forventer, at efterspørgslen vil stige nogenlunde i takt med arbejdsstyrken, hvilket vil resultere i mangel eller risiko for rekrutteringsproblemer. De øvrige scenarier forudsiger, at efterspørgslen ikke vil ændre sig nævneværdigt i fremskrivningsperioden, hvilket vil give overskud af socialrådgivere. **Resultaterne er således ikke entydige.**

I det alternative scenarie antages, at den fremtidige efterspørgsel efter socialrådgivere følger trenden i udviklingen i antallet af arbejdspladser fra 2008 til 2012.

Figur 3-10. Socialrådgivere - Mangel på arbejdskraft. (Negative tal = overskud af arbejdskraft. 0-punktet angiver, at der er balance mellem udbud og efterspørgsel).

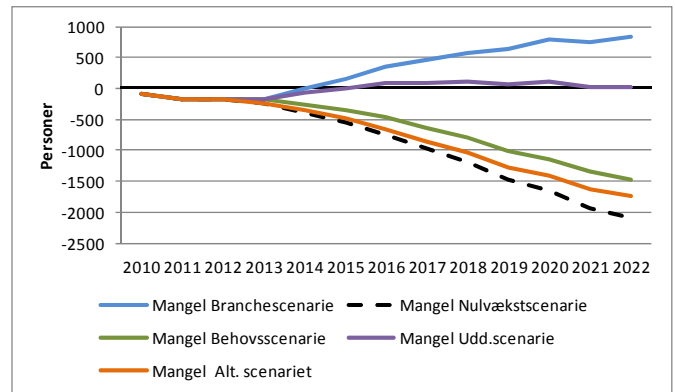

3.10 Sygeplejersker

For sygeplejersker tyder fremskrivningen på en risiko for rekrutteringsproblemer eller direkte mangel på sygeplejersker i dele af fremskrivningsperioden. Det gælder primært i starten af perioden, mens der fra omkring 2016-2017 ser ud til at kunne opstå risiko for overskud af sygeplejersker. Konkret peger to scenarier på direkte mangel på sygeplejersker i en del af eller hele perioden, mens de øvrige tre forudser, at der kan opstå rekrutteringsproblemer i starten af perioden. Behovsscenariet forudser således rekrutteringsproblemer frem til 2017, det alternative scenarie frem til 2016 og nulvækstscenariet frem til 2015. I den resterende del af periode forventer de tre scenarier overskud på sygeplejersker.

I Østjylland er det kun branchescenariet, der forudser direkte mangel på sygeplejersker, mens det i Vestjylland er både branche- og uddannelsesscenariet. Derudover forudser behovsscenariet og det alternative scenarie rekrutteringsproblemer i en længere del af perioden i Vestjylland end i Østjylland. Blandt de analyserede tiltag vurderes både en øget tilgang til uddannelserne, en reduktion af omfanget af deltidsarbejde og lavere sygefravær hver især at kunne afhjælpe risikoen for mangel på sygeplejersker.

Figur 3-11. Sygeplejersker - Mangel på arbejdskraft. (Negative tal = overskud af arbejdskraft. 0-punktet angiver, at der er balance mellem udbud og efterspørgsel).

I det alternative scenarie antages efterspørgslen at stige med den procentvise vækst i antallet af 80+ årige vægtet med de 80+ åriges andel af sundhedsudgifterne.

4 Pædagog- og lærerområdet

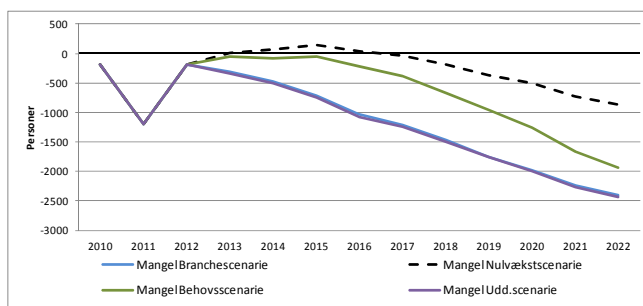
Dette afsnit opsummerer hovedkonklusionerne for de faggrupper, der er analyseret inden for pædagog- og lærerområdet.

4.1 Folkeskolelærere

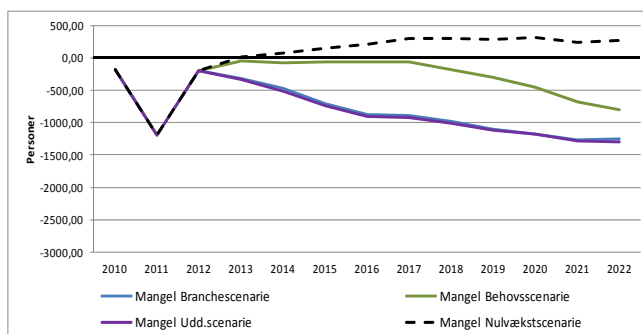
Resultaterne for folkeskolelærere er ikke entydige, men det ser ud til, at der kan opstå **mangel** eller **rekrutteringsproblemer**. Nulvækstscenariet forudsiger mangel i starten af perioden, mens behovsscenarioet peger på en risiko for rekrutteringsproblemer i en del af perioden. De to øvrige scenarier forventer et overskud af folkeskolelærere.

For at vurdere effekten af en lavere tilgang til uddannelsen er der udarbejdet en fremskrivning, hvor tilgangen til uddannelserne fra og med 2012 svarer til tilgangen i 2008 (alternativ scenariet). Dette resulterer i et lavere udbud af folkeskolelærere, og det vil forlænge en evt. mangelsituation eller rekrutteringsproblemer. Nulvækstscenariet forudsiger at mangelsituationen bliver større og længerevarende i Vestjylland end i Østjylland. De analyserede tiltag forventes hver især at kunne afhjælpe risikoen for mangel på folkeskolelærere under nulvækstscenariet, hvis tiltagene gennemføres i samme størrelsesorden som antaget i analysen.

Figur 4-1. Folkeskolelærere - Mangel på arbejdskraft i det grundlæggende udbudsscenario, hvor tilgangen til uddannelsen antages at svare til tilgangen i 2011. (Negative tal = overskud af arbejdskraft. 0-punktet angiver, at der er balance mellem udbud og efterspørgsel).

Figur 4-2. Folkeskolelærere - Mangel på arbejdskraft i det alternative udbudsscenario, hvor tilgangen til uddannelsen fra 2012 antages at svare til tilgangen i 2008. (Negative tal = overskud af arbejdskraft).

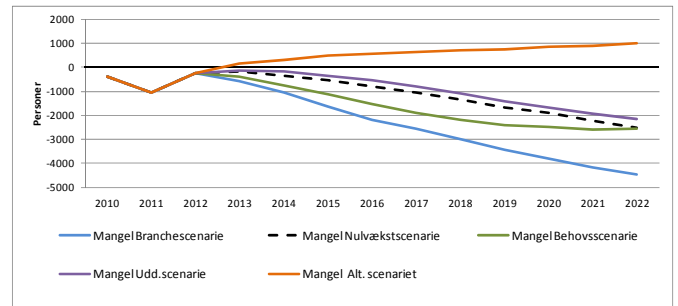

4.2 Pædagoger

Fire ud af fem scenarier peger på et **overskud** af arbejdskraft for pædagoger i hele fremskrivningsperioden. Det er en følge af scenariernes forudsætninger om voksende udbud og faldende eller konstant efterspørgsel - i behovsscenarioet dog udtrykt ved et fald i efterspørgslen frem til 2017, der afløses af en stigning fra 2017 og resten af fremskrivningsperioden. Det alternative scenarie viser mangel på pædagoger. I scenariet antages det, at hver fjerde ikke-faglærte inden for det pædagogiske område erstattes af uddannede pædagoger samtidig med, at antallet arbejdspladser inden for pædagogområdet er konstant.

Mangelsituationen forventes at blive størst i Vestjylland, hvor der også kan forudses mangel i begyndelsen af perioden frem til 2016, hvis efterspørgslen udvikler sig, som antaget i uddannelses- og nulvækstscenariet. En forøgelse af tilgangen til uddannelsen med 25 %, en reduktion af sygefraværet med 25 % eller en reduktion af deltidsarbejde vil hver især kunne afhjælpe en eventuel mangelsituation.

Figur 4-3. Pædagoger - Mangel på arbejdskraft. (Negative tal = overskud af arbejdskraft. 0-punktet angiver, at der er balance mellem udbud og efterspørgsel.)

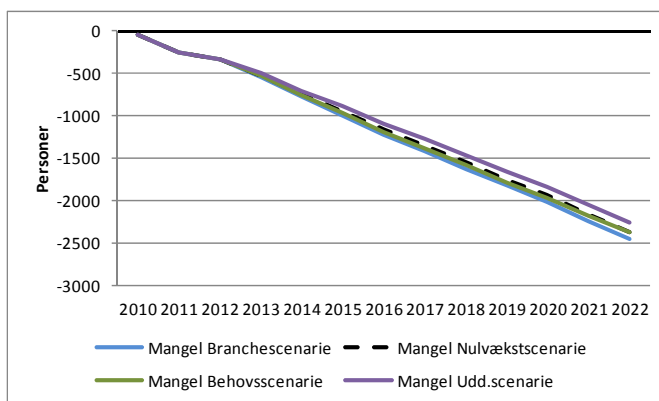
I det alternative scenarie antages, at hver fjerde af de uddannede pædagoger erstattes med uddannede pædagoger.

4.3 Pædagogiske assistenter

Den pædagogiske assistentuddannelse er en ny uddannelse, og de første kandidater kom på arbejdsmarkedet i 2011. Analyserne bygger derfor på data vedrørende den pædagogiske grunduddannelse PGU og er i sagens natur forbundet med usikkerhed. Alle de analyserede scenarier peger i retning af **overskud** af arbejdskraft, hvilket primært hænger sammen med, at udbuddet af pædagogiske assistenter vil vokse betydeligt mere end efterspørgslen i de kommende år.

Selv i den situation, hvor tilgangen til uddannelsen halveres (det alternative scenarie) forudser fremskrivningerne overskud af pædagogiske assistenter i hele fremskrivningsperioden.

Figur 4-4. Pædagogiske assistenter - Mangel på arbejdskraft i det grundlæggende udbudsscenarie, hvor tilgangen til uddannelsen antages at svare til tilgangen i 2011. (Negative tal = overskud af arbejdskraft. 0-punktet angiver, at der er balance mellem udbud og efterspørgsel).

Figur 4-5. Pædagogiske assistenter - Mangel på arbejdskraft under forudsætning af, at tilgangen til uddannelsen halveres fra 2012. (Negative tal = overskud af arbejdskraft).

